

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «АВК»

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено важливість оцінювання інноваційної діяльності підприємства. Визначено основні підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності. Сформовано систему показників для оцінювання інноваційної діяльності підприємства та апробовано розроблений підхід на прикладі ПрАТ «АВК».

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, ефективність інноваційної діяльності.

Abstract

The article considers the importance of evaluating the innovation activity of the enterprise. The basic approaches to the estimation of efficiency of innovative activity are determined. An own methodical approach was developed and used to assess the innovation activity of "AVK" enterprise.

Keywords: innovation, innovation activity, efficiency of innovation activity.

Вступ

Характер сучасного розвитку економіки, обумовлений наявністю кризових явищ, стимулює усі галузі економіки до пошуку радикальних шляхів розвитку і активізації інноваційної діяльності. У цих умовах пріоритетною стає інноваційна діяльність спрямована на забезпечення конкурентоспроможності продукції та ефективності бізнес-процесів. Складність і тривалість інноваційного процесу на фоні впливу дестабілізуючих чинників обумовлюють значні труднощі щодо вибору та впровадження інновацій. Це зумовлює необхідність виваженого, гнучкого та комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності як основи прийняття об'єктивних управлінських рішень за сучасних умов [1].

Проблемам оцінювання ефективності інноваційної діяльності в сучасній теорії приділяється досить багато уваги, в тому числі питанню формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю підприємств. Дослідженнями інноваційної діяльності займаються такі вчені, як: Амоша О., Бубенко П., Буркінський Б., Гальчинський А., Геєць В., Глазьев С., Гриньов А., Гриньова В., Грузнов І., Задорожний Г., Ільяшенко С. та інші. Водночас потребує уваги питання практичного оцінювання результатів інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Метою статті є формування системи показників для оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства та практична апробація запропоновано підходу.

Результати дослідження

Результати проведеного дослідження показали, що підходи науковців до оцінювання ефективності інноваційної діяльності досить різноманітні та різнобічні, що проявляється в меті та напрямках оцінювання, методах, засобах і глибині оцінювання, в виборі часткових та результуючого показників і т. п. Досить неоднозначними є думки науковців щодо трактування сутності та змісту понять ефективності та результативності, що породжує додаткові складнощі при оцінюванні та інтерпретації отриманих результатів.

Водночас за сучасних умов господарювання посилюються вимоги щодо прийняття обґрунтованих рішень в напрямку інноваційного розвитку підприємства та економічного виміру отриманих результатів інноваційної діяльності, що вимагає ґрунтовних теоретичних і практичних напрацювань в даному напрямку досліджень.

Якщо узагальнити теоретичні надбання в напрямку оцінювання результатів та ефективності інноваційної діяльності, то можна виокремити такі основні підходи: результативний, цільовий і витратний [2].

Базовим підходом до оцінювання ефективності інноваційної діяльності є результативний підхід, адже кінцевим результатом діяльності є отримання надприбутку від реалізації інновацій [3].

Поряд із результативним, застосовують цільовий підхід – визначення ефективності відповідно до встановлених підприємством цілей (отримання надприбутку від реалізації інновацій, здобуття конкурентних переваг та інші) та ступеню їх досягнення.

Зважаючи на складність, багатоетапність та капіталомісткість інноваційної діяльності, виникає необхідність застосування витратного підходу, суть якого зводиться до визначення ефективності на основі здійснених витрат щодо досягнення поставлених результатів.

Застосування окремого підходу в повному обсязі є неможливим, оскільки досить різноманітними є специфіка, цілі та масштаби інноваційної діяльності, галузі господарювання, розміри підприємств тощо. Вважаємо, що на практиці вибір підходу до оцінювання в значній мірі визначатиметься цілями, які окреслені господарюючими суб'єктами та завданнями оцінювання, що вказує на доцільність індивідуального підходу до вибору методики на практиці.

Варто зауважити, що складність оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства, передусім, полягає у повному, достовірному та об'єктивному забезпеченні даного процесу інформацією. Оскільки значною проблемою при оцінюванні ефективності інноваційної діяльності є обмеженість вхідної інформації, а також часте небажання керівництва надавати будь-яку інформацію для проведення певних досліджень, то пропонуємо сформувати оптимальну систему оціночних показників для досліджуваного підприємства за критерієм доступності інформації та мінімальності.

Для дослідження обрано ПрАТ «АВК», що є одним із найбільших українських виробників кондитерської продукції.

На даний момент кондитерська галузь займає особливе місце в харчовій промисловості та в економіці України в цілому. Вона досить динамічно розвивається, демонструючи порівняно високі темпи зростання, котрі в останні роки дещо уповільнилися. Тому, стабільно високий попит на цю продукцію та достатня забезпеченість власними сировинними ресурсами сприяли розвитку кондитерської галузі в Україні.

Кондитерський ринок України характеризується розвиненим виробничим сектором та широким територіальним обхватом. На сьогоднішній день в Україні представлено понад 2000 виробників кондитерської продукції.

ПрАТ «АВК» входить до трійки найбільших кондитерських компаній України за обсягами виробництва та в топ-100 кондитерських компаній світу. На ринку України дане підприємство працює з 1991 р. Виробничі потужності компанії розташовані в місті Дніпро.

Головні зусилля компанія «АВК» зосереджує на розвитку своєї брендової продукції, а у виробництві робить ставку на високоякісні, складні у виготовленні вироби, такі як шоколадні комбіновані цукерки, екструзійні та борошністі вироби. Великою популярністю користуються солодоці компанії під марками «Шедевр», «Фрутта», «Жувіленд». Асортимент продукції компанії «АВК» нараховує понад 300 найменувань кондитерських виробів.

Компанія «АВК» займає одне з провідних місць на кондитерському ринку України. За 17 років існування компанії здобуто значний досвід роботи на ринку України та СНД, створено високопрофесійну команду, розроблено абсолютно нові напрямки діяльності.

За останні два роки загальний обсяг інвестицій, спрямованих на придбання нового обладнання та модернізацію існуючих технологічних ліній, становить понад 100 млн. гривень. Значна частина коштів традиційно йде на забезпечення інноваційних розробок спеціалістів компанії – маркетологів, технологів. Така багаторічна корпоративна політика дозволила не лише зберегти виробництво давно відомих і улюблених споживачами цукерок, але й налагодити випуск якісно нових продуктів і брендів – «Шедевр», «Крем-Суфле», «Жувіленд», «Королівський шарм», «Hrusters», «Молен Руж de Paris», «Крем-Десерт», «Конфетель», «Фрутта», «Бам-Бук». Так, у жовтні 2006 р. «АВК» запустила в Дніпропетровську нову високотехнологічну швейцарську лінію по виробництву шоколадних цукерок, що не має аналогів в Україні [4].

Сьогодні на фабриках компанії діють найновіші лінії, які не мають аналогів в Україні, з випуску шоколадних і желеино-жувальних цукерок, печива, порожніх вафель, виробництва краплинної глазури. Потужності «АВК» дозволяють випускати до 450 тон продукції на добу.

Враховуючи особливості інноваційної діяльності ПрАТ «АВК», для оцінювання ефективної його інноваційної діяльності пропонуємо застосувати систему показників, яка складається із таких блоків (таблиця 1) [5]:

1) оцінювання загальної економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства (розрахунок коефіцієнту ефективності капіталовкладень підприємства в інноваційну діяльність, частки прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства, частки інноваційної продукції у загальній вартості продукції);

2) оцінювання ефективності процесів оновлення основних засобів підприємства (розрахунок коефіцієнту оновлення основних виробничих засобів, коефіцієнту реальної вартості оновлених основних засобів у майні підприємства, місткості оновлених засобів, озброєності оновленими засобами, прибутку від використання оновлених основних засобів, віддачі оновлених засобів).

Таблиця 1 – Сформована система показників оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Назва блоку	Назва показника	Методика розрахунку	Позначення
Оцінювання загальної економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства	Коефіцієнт ефективності капіталовкладень підприємства в інноваційну діяльність, $K_{e.k.in.d}$	$K_{e.k.in.d} = \frac{D_{від.in.d.}}{V_{in.d.}}$	$D_{від.in.d.}$ – доходи від інноваційної діяльності; $V_{in.d.}$ – капіталовкладення на здійснення інноваційної діяльності.
	Показник частки прибутку від інноваційної діяльності, $ЧП_{in.d.}$	$ЧП_{in.d.} = \frac{П_{in.d.}}{ВП}$	$П_{in.d.}$ – прибуток від інноваційної діяльності; ВП – валовий прибуток підприємства.
	Частка інноваційної продукції ($Ч_{in. прод.}$) у загальній вартості продукції	$Ч_{in. прод.} = \frac{ОР_{in. прод.}}{ОР_{пром. прод.}}$	$ОР_{in. прод.}$ – обсяг реалізованої інноваційної продукції підприємства; $ОР_{пром. прод.}$ – обсяг реалізованої промислової продукції підприємства.
Оцінювання ефективності процесів оновлення основних засобів	Коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів, $КО_{ОВФ}$	$КО_{ОВФ} = \frac{ОВФ_{введ}}{ОВФ_{кр}}$	$ОВФ_{введ}$ – вартість введених основних виробничих засобів. $ОВФ_{кр}$ – вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду.
	Коефіцієнт реальної вартості оновлених основних засобів у майні підприємства, $КРВ_{ОВФ}$	$КРВ_{ОВФ} = \frac{ОВФ_{введ}}{М}$	М – вартість майна підприємства.
	Місткість оновлених засобів, $М_{ОВФ_{введ}}$	$М_{ОВФ_{введ}} = \frac{ОВФ_{введ}}{ВП}$	ВП – валовий прибуток підприємства.
	Озброєність оновленими фондами, $Озбр_{ОВФ_{введ}}$	$Озбр_{ОВФ_{введ}} = \frac{ОВФ_{введ}}{Ч}$	Ч – середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства.
	Прибуток від використання оновлених основних засобів, $П_{ОВФ_{введ}}$	$П_{ОВФ_{введ}} = ВП \cdot \frac{ОВФ_{введ}}{ОВФ_{кр}}$	$ОВФ_{введ}$ – вартість введених основних виробничих засобів; $ОВФ_{кр}$ – вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду.
	Віддача оновлених засобів, $В_{ОВФ_{введ}}$	$В_{ОВФ_{введ}} = П \cdot \frac{ОВФ_{введ}}{ОВФ_{кр}}$	$ОВФ_{введ}$ – вартість введених основних виробничих засобів; $ОВФ_{кр}$ – вартість основних виробничих засобів на кінець звітного періоду; П – вартість реалізованої продукції.

У відповідності до обраного підходу було проаналізовано динаміку показників економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства ПрАТ «АВК» (таблиця 2) [5].

Таблиця 2 – Показники економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства та їх динаміка

Показники	Роки			Відхилення	
	2015	2016	2017	2016 від 2015 року	2017 від 2016 року
				в %	в %
Коефіцієнт ефективності капіталовкладень підприємства в інноваційну діяльність	58,41	161,98	129,2	76	32
Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства	15,57	16,87	39,85	1,3	22,98
Частка інноваційної продукції у загальній вартості продукції	16,31	18,71	40,65	2,4	21,94

Проаналізувавши отримані дані, можна відзначити, що коефіцієнт ефективності капіталовкладень підприємства в інноваційну діяльність у 2016 році збільшився на 76 % у порівнянні з 2015 роком, але у 2017 році зростання уповільнилось і становило лише 32% порівняно з 2016 роком.

Частка прибутку від інноваційної діяльності в загальному обсязі прибутку підприємства у 2016 році збільшилась на 1,3 % у порівнянні з 2015 роком, а у 2017 році – на 22,98%.

Частка інноваційної продукції у загальній вартості продукції у 2016 році збільшилась на 2,4 % у порівнянні з 2015 роком, у 2017 році зростання становило лише 21,94%.

Отже, можна зробити висновок про те, що досліджуване підприємство інноваційно розвивається, нарощуючи обсяги та ефективність своєї інноваційної діяльності.

В розрізі дослідження проаналізовано також динаміку показників оновлення основних виробничих засобів підприємства (таблиця 3).

Таблиця 3 – Показники оновлення основних засобів підприємства

Показники	Роки			Відхилення			
	2015	2016	2017	2016 від 2015 року		2017 від 2016 року	
				абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
Коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів (%)	11,1	11,43	14,82	0,33		3,39	
Коефіцієнт реальної вартості оновлених основних засобів у майні підприємства (%)	5,46	4,54	5,32	-0,92		0,78	
Місткість оновлених засобів (грн /грн)	1	0,31	0,38	-0,69	-69	0,07	25,8
Озброєність оновленими фондами (грн / особу)	12,72	11,00	15,94	-13,52	-1,72	44,9	4,94
Прибуток від використання оновлених основних засобів (грн)	2321,12	7879,84	11218,29	5558,72	239,5	3338,45	42,36
Віддача оновлених засобів (грн)	48194,87	94021,01	132992,9	45826,14	195,1	38971,89	41,45

Проаналізувавши отримані результати, можна відзначити, що коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів підприємства має позитивну динаміку. Так, показник зріс у 2016 році на 0,33 % порівняно з 2015 роком, а у 2017 році – ще на 3,39 %, що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт реальної вартості оновлених основних засобів у майні підприємства зменшився у 2016 році порівняно з 2015 р. на 0,92 %, в 2017 році – зріс на 0,78 % порівняно з 2016 роком. Така зміна показника свідчить про зменшення питомої ваги залишкової вартості введених основних засобів у загальній вартості майна підприємства порівняно з базовим 2015 роком, що потребує уваги керівництва.

Місткість оновлених засобів підприємства в 2016 році зменшилась на 69 % порівняно з попереднім роком, проте в 2017 році показник зріс на 25,8 %, однак не досягши рівня 2015 року.

Показник озброєності оновленими засобами у 2016 році зменшився на 1,72 % порівняно з 2015 р., але у 2017 році - зріс на 4,94 % порівняно з попереднім роком, перевищивши значення 2015 року.

Досить позитивну тенденцію демонструє показник прибутку від використання оновлених основних засобів підприємства. Так, у 2016 році показник майже втричі перевищив результати 2015 року, продовживши зростання в 2017 році (ще на 42,36 %), що вказує на ефективність політики підприємства щодо використання оновлених основних засобів.

Відповідно віддача оновлених засобів також демонструє позитивну динаміку: показник у 2016 році майже вдвічі перевищував значення попереднього року, у 2017 році даний показник зріс ще на 41,45 %, що свідчить про зростання ефективності використання нововведених основних засобів підприємства.

Отже, показники ефективності використання оновлених основних засобів підприємства мають позитивну динаміку. Водночас недостатнім є значення показників оновлення, що свідчить про накопичення застарілого обладнання, що негативно характеризує потенційні можливості підприємства для його зростання. Відповідно процеси оновлення основних засобів є недостатніми для забезпечення бажаних темпів інноваційного розвитку підприємства.

Висновки

Результати проведеного оцінювання свідчать про те, що досліджуване підприємство є інноваційно активним та досить ефективно працює в напрямку свого інноваційного розвитку. Водночас в напрямку оновлення виробничо-технологічної бази підприємство потребує перегляду існуючої стратегії, що значно збільшить його потенційні можливості для перспективного зростання.

Задля подальшого підвищення ефективності інноваційної діяльності ПрАТ «АВК» доцільно звернути увагу на такі рекомендації:

- 1) удосконалити існуючу систему мотивації, стимулювання працівників і спеціалістів;
- 2) використовувати різні форми навчання персоналу задіяного в інноваційній діяльності;
- 3) прискорити темпи оновлення виробничо-технологічної бази;
- 4) створити окремий підрозділ, який відповідатиме за інноваційну діяльність підприємства тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210с. – ISBN 978-966-405-267-9.
2. Фецович Т. Аналіз формування інноваційної стратегії розвитку підприємства / Т. Фецович // Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14-15. – С. 296-303.
3. Євтушенко С.В. Шляхи вдосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві / С.В. Євтушенко // Вчені записки Університету «Крок» . – 2008. – №18. – С. 56–65.
4. Офіційний сайт ПрАТ «АВК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avk.ua/ua/uk#>.
5. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (SMIDA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/emitent/find>.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ryuchepa.iryna@gmail.com.

Сікорська Лілія Володимирівна – студентка групи МПОУ-18мі, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ryuchepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

SikorskaLilii V. – student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia.